

Nahakasvajad meestel.

Pille Konno
dermatoveneroloog

IDA-TALLINNA KESKHAIGLA

- inimlikult inimesega -

Nahavähk.

- Üldine nahavähki haigestumine valge elanikkonna hulgas näitab viimase 50 aasta jooksul järsku tõusutendentsi.
- Nahavähi standarditud haigestumust Euroopas mõõdetakse 30-100 juhuni 100 000 elaniku kohta.
- Melanoomi standarditud haigestumus Euroopas on 5-15 juhtu 100 000 elaniku kohta.
- Eestis teeb enam muret nahamelanoomi haigestumuse jätkuv suurenemine.

Riiklik vähistrateegia aastateks 2007-2015; 2007

Vähihaigestumustrendid Eestis.

- Pahaloomuline nahamelanoom moodustab Eestis praegu 15% kõigist nahavähkidest, kusjuures 30 aasta jooksul on haigestumus suurenenud üle 3 korra.
- Põhjuseks võib olla ultraviolettkiirguse toime, suurenenud kantserogeenne ekspositsioon.
- Eestis veel haigestutakse melanoomi harvem kui Soomes ja Põhjamaades.

Aareleid, T, Mägi, M. „Vähihaigestumustrendid Eestis 1990-1999“, 1997.

Ultraviolettkiirus

- UVK on märkimisväärne riskitegur nii nahavähi kui ka melanoomi tekkes.
- Nahavähi ja melanoomi haigestumuse suurenemise põhjusena tuuakse välja solaarium, mõõdutundetu päevitamine nii lapse-kui ka täiskasvanueas.
- Päevitamise seost naha fenotüübi ning nahavähi või melanoomi tekke vahel kinnitavad ka vastavad uuringud.

Riiklik vähistrateegia aatsateks 2007-2015, 2007

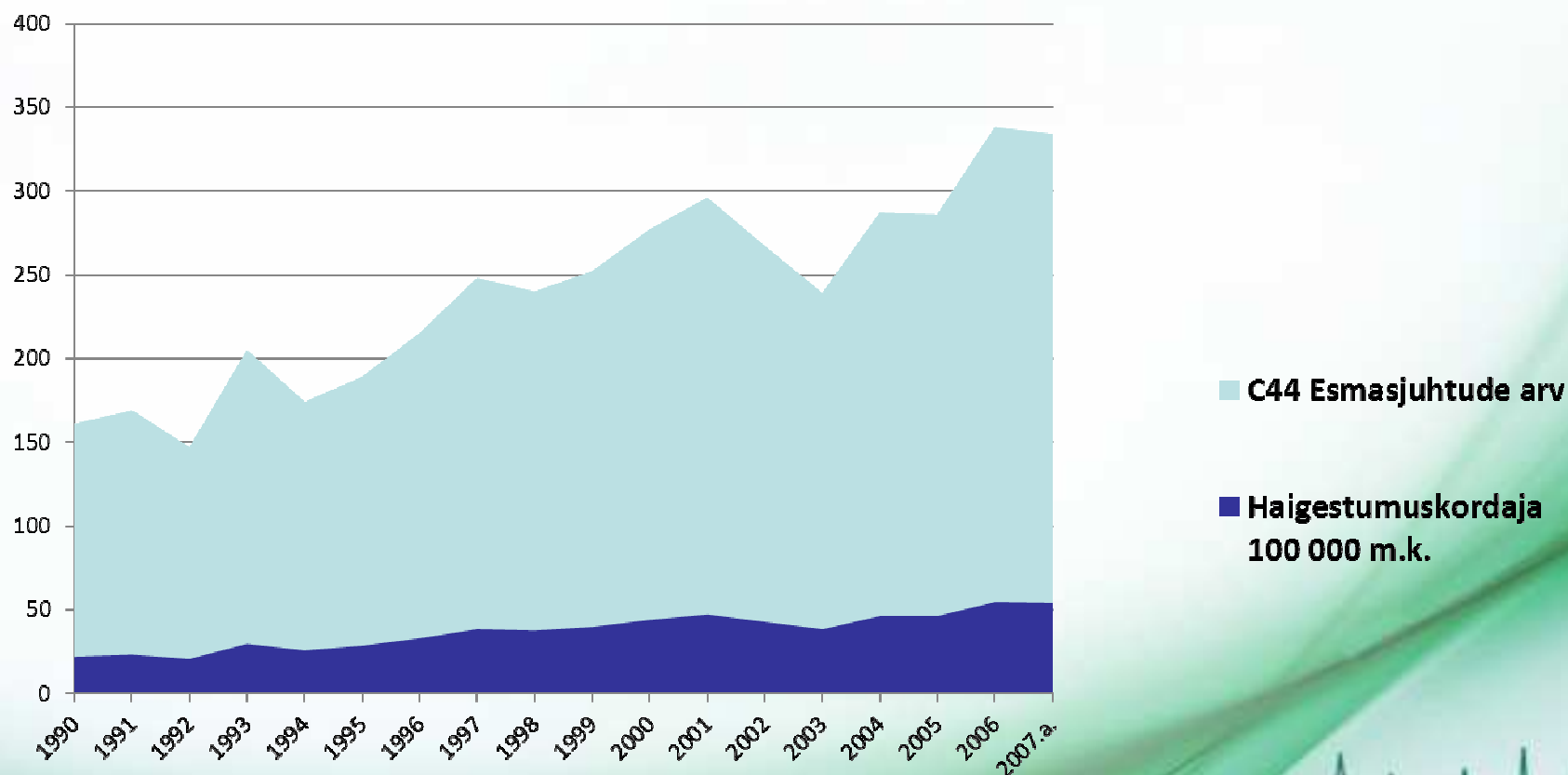
Nahavähk meestel ei erine nahavähist naistel, küll aga tulevad teatud sugudevahelised erinevused esile:

Nahavähk meestel.

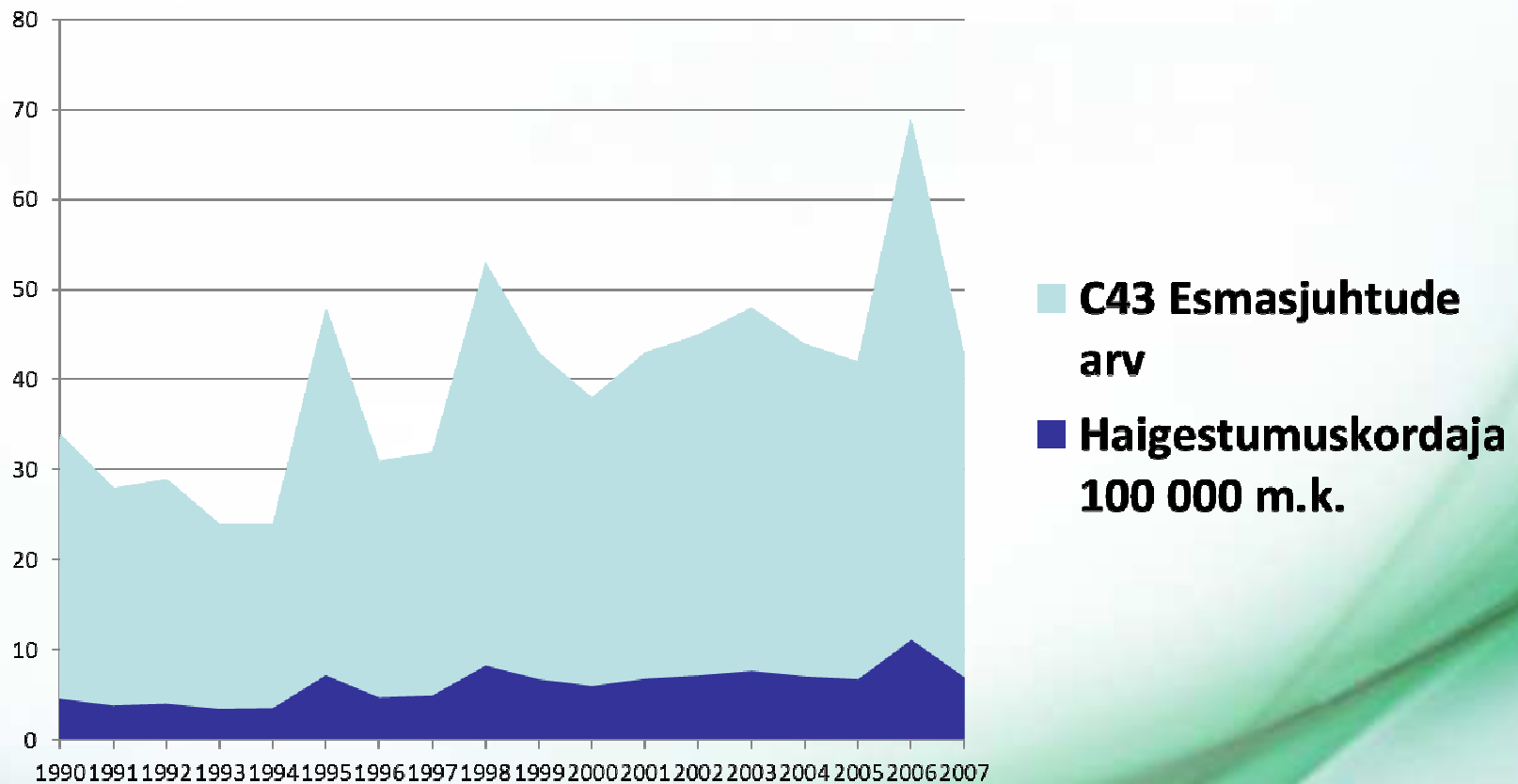
- Meestel esineb nahavähki poole vähem kui naistel, kuid neid sureb sellesse haigusesse poole rohkem.
- Põhjuseks: haigus avastatakse liialt hilja.
- Arsti poole pöörduetakse mitte nahavähi kahtlusel, vaid vabandades: “Naine käskis tulla”.
- Nahavähi levimus on kogu maailmas suurenenud, Eestis on viimase 20a. jooksul nahavähki haigestumine suurenenud 2x, meeste hulgas 3x.

2007.a. Eesti Vähiregistri andmed

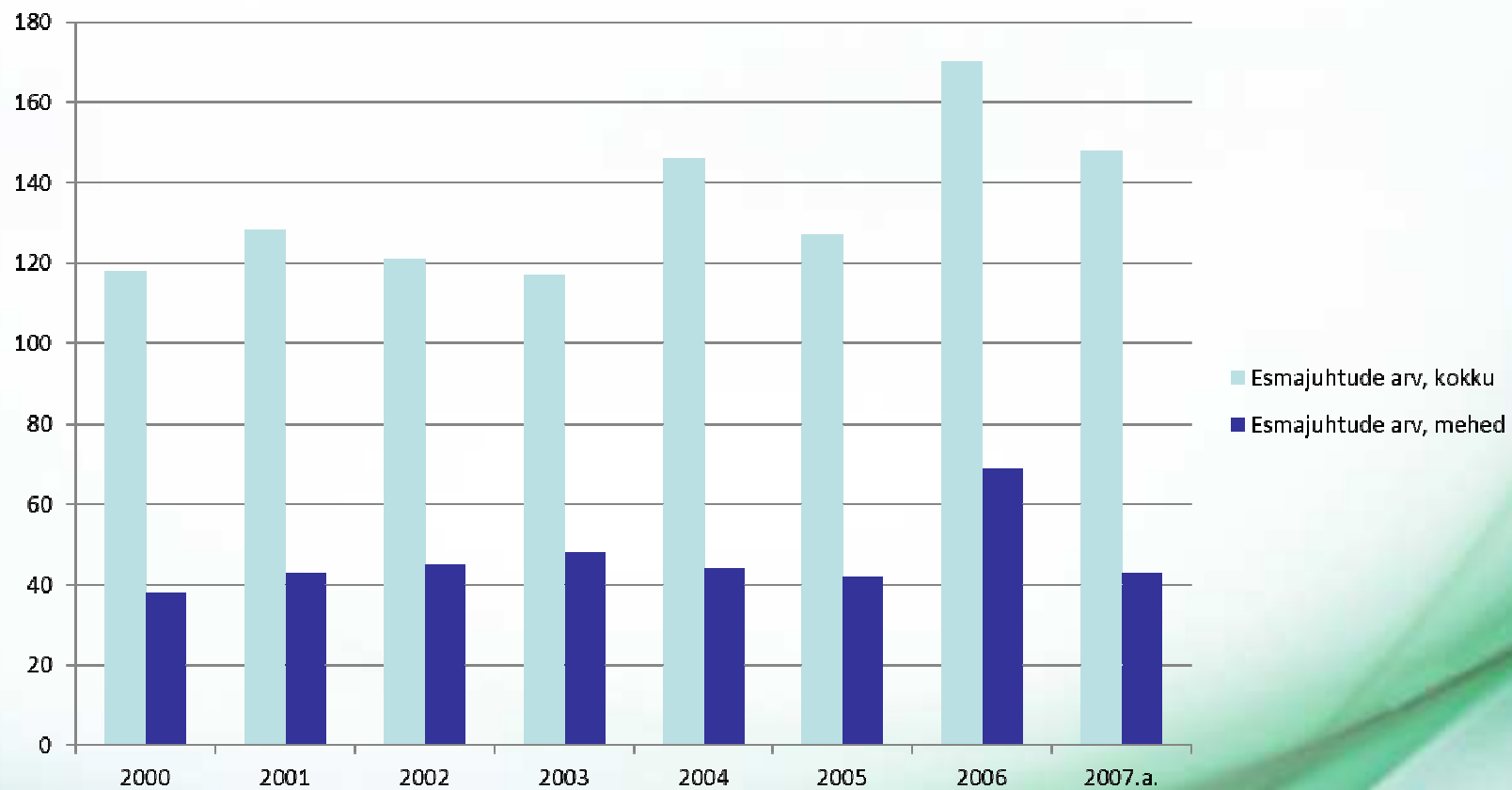
Nahavähi (C44) haigestumuse tõus meeste hulgas

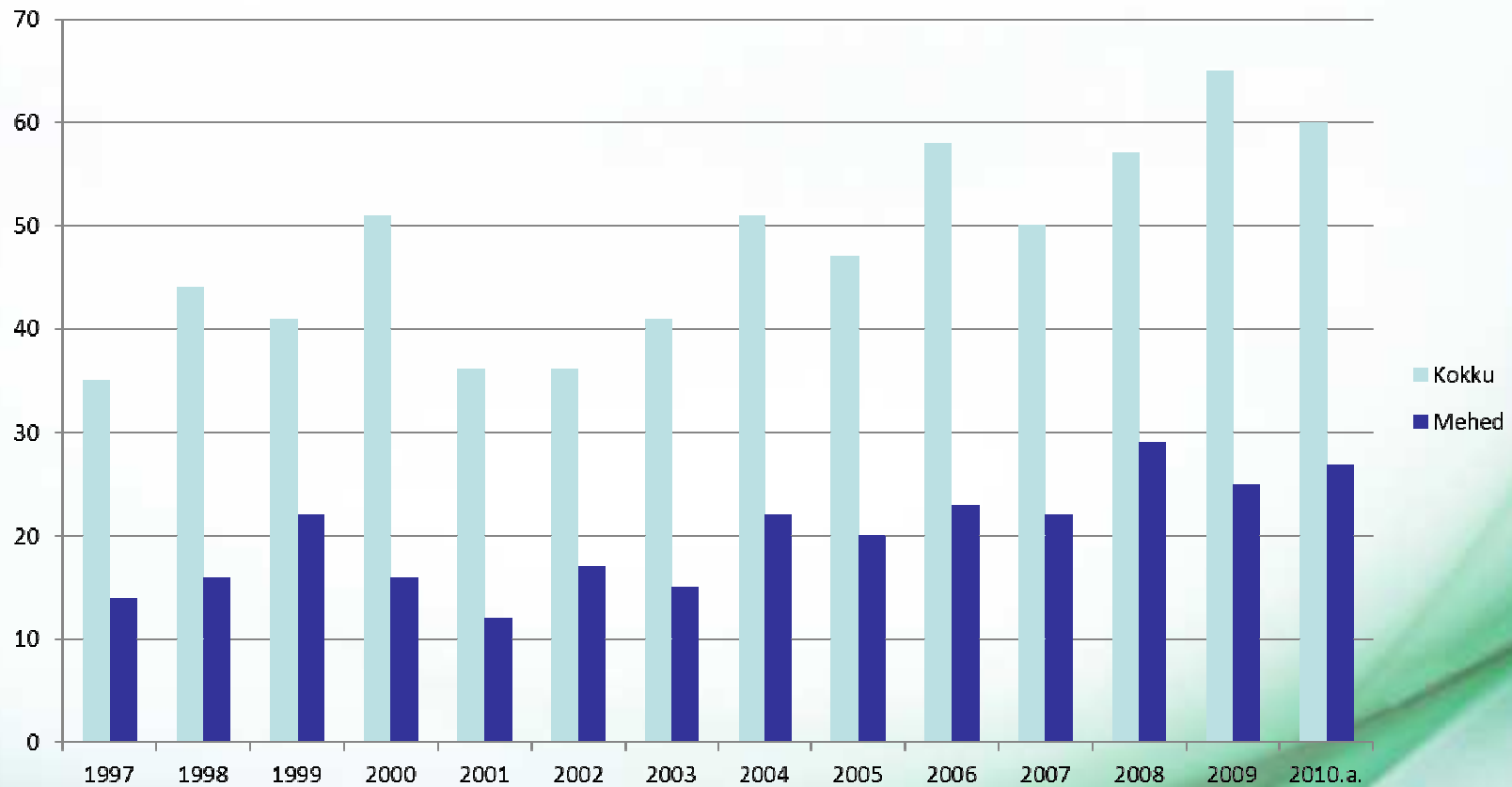
Nahamelanoomi (C43) haigestumuse tõus meeste hulgas

Nahamelanoomi esinemine

Nahamelanoom (C43) surmapõhjusena

- Nahavähk meestel lokaliseerub sagedamini seljale või pähe.
- Seetõttu on oluline, et perearstid, sisehaiguste arstid jt. kopsu kuulates ka nahka vaatleks.

Naha pahaloomuliste kasvajate puhul käsitletakse melanoomi ja teisi kasvajaid eraldi.

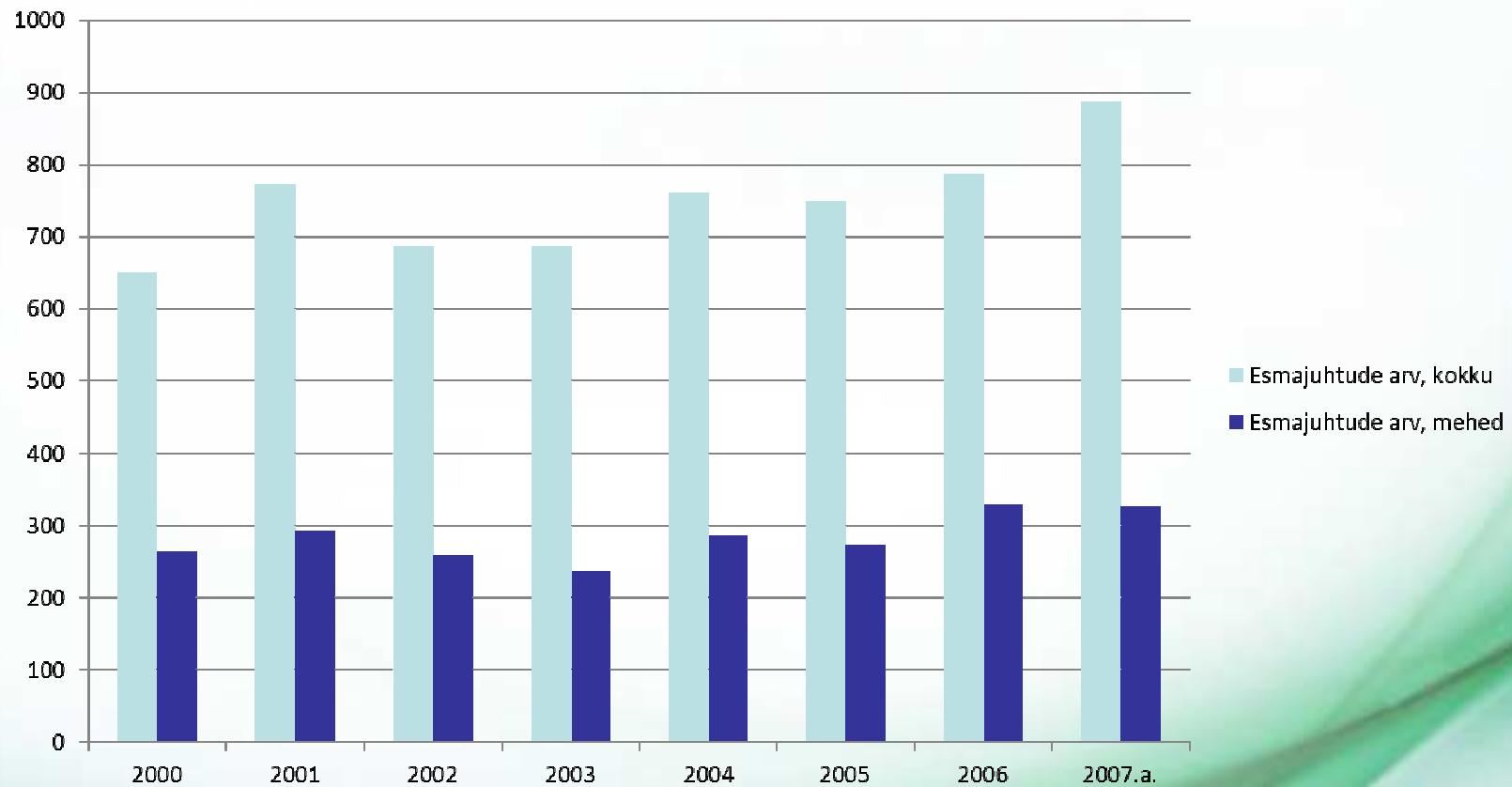
1. MM – **melanoma malignum (C43)**
2. NMSC – mittemelanoomsed nahavähid (C44)
 - a) BCC – **basaalrakk-kartsinoom**
 - b) SCC- **lamerakk -kartsinoom**

BCC –basaalrakk-kartsinoom

- **BCC= 80% NMSC**
- Prognosis „hea“ – ei metastaseeru
- Halvendab elukvaliteeti (sageli lokalisatsioon näo piirkonnas)
- Sagedased relapsid

Nahavähi (C44) esinemine

SCC – lamerakk-kartsinoom

- Lamerakk vähil on seos kumulatiivse UVK-ga.
- Päikesele eksponeeritud piirkonnad on enim ohustatud.
- Prognoos: (5a elulemus) 89% metastaseerub.

Aktiiniline keratoos – Keratosiis solaris

- Krooniliselt päikesele eksponeeritud piirkondades.
- Võib areneda invasiivseks lamelakuliseks vähiks.
- Prekantseroos.
- Carcinoma in situ.

Dgn. Cornu cutaneum ehk nahasarv

- Aeglane kasv.
- Hüperkeratoos või parakeratoos.
Paksenenud epidermises võivad tekkida atüüpilised rakud.
- Prekantseroos.
- Võib areneda carcinoma planocellulare.

MM -Melanoma malignum

- **Melanoom** – pahaloomuline nahakasvaja, mis tekib melanotsüütidest.
- Prognoos kehvem, mida hiljem avastatakse.
- 5a elulemus 84%, kui IV staadiumis, siis alla 20%
- **Düsplastilised neevused**– atüüpilise kuju, struktuuri ja pigmendimustriga neevus. 25% juhtudest on see nahamelanoomile eelnev seisund.
- ABCD reegel võimaldab avastada 84%.

1. MELANOOMI

ABCDE

KRITEERIUMID

ASÜMMEETRIA

Beniigne

Maliigne

B – SERV SAKILINE

(Border)

Benigne

Maliigne

C – VÄRVUS

(Colour)

Benigne

Maliigne

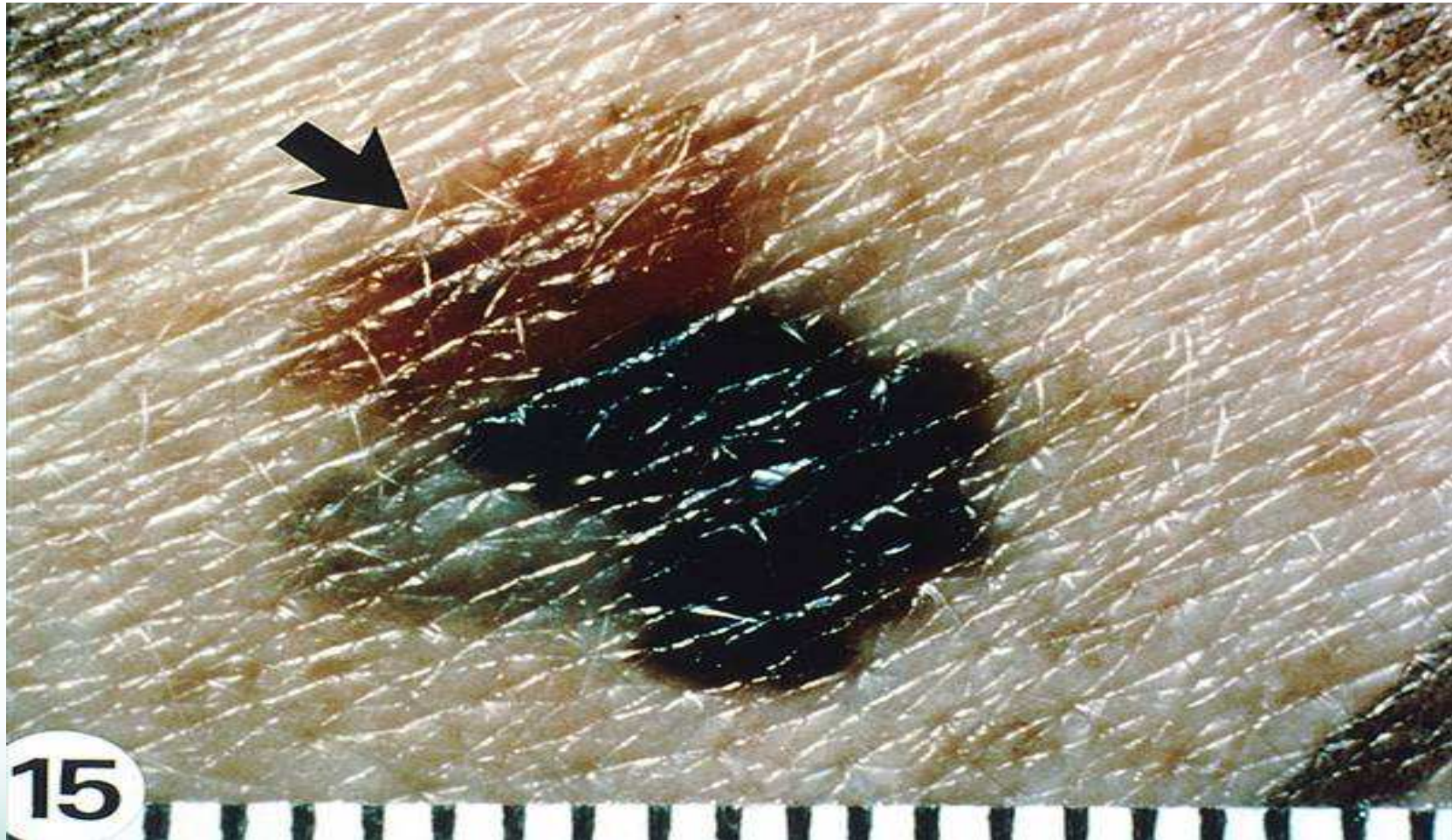
DIAMEETER ÜLE 5 mm

Maliigne

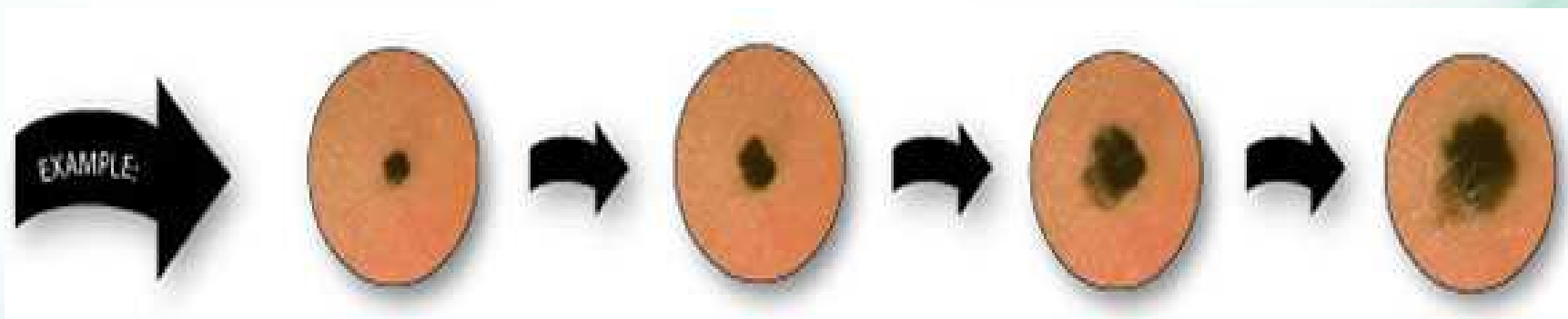
E - KASV **Maliigne**

(Enlargement)

KASVAJA KASVAB!

- Sügelustunne, vähene valulikkus
- Punetus
- Veritsus

F - Funny looking lesion

“Inetu pardipoeg”

Maliigne

Nahavähi ennetus.

- Elanikkonda teavitavad üritused on eelkõige suunatud melanoomi otsingutele. Eesmärk: avastada melanoom varajases staadiumis.
- Melanoomi teavitusega seoses avastame me ka rohkem teisi nahavähi vorme, kuna inimesed hakkavad oma nahka jälgima.
- Eelis: nahavähk on nahal näha.

Üle Euroopaline nahavähi ennetus programm.

- Missioon: elanikkonna teavitatus, preventsioon, nahavähi varane diagnostika, ravi.
- Algas 1999 Belgias, dermatoloogide initsiatiivil.
- Euroopa Dermatoveneroloogia Akadeemia (EADV) –“Melanoma Monday in May“.
- Eesti liitus Euromelanomaga 2011.
- Tänapäevaks 33 riiki.

2011 nahavähi ennetus.

- **4.-13.05.2011** üle Eesti **6 linnas** (Tallinn, Tartu, Rakvere, Paide, Kuressaare, Võru) 10 keskuses.
- **26 arsti: 21 dermatoveneroloogi** (Annika Volke, Ave Vahlberg, Elena Dejeva, Ene Mäestu, Erika Kesküla, Ester Kais, Kai Saluvere, Kairi Nurm, Kanni Vahvik-Heinsoo, Karin Hussar, Kersti Kivimägi, Kreete Põder, Kristi Abram, Külli Kingo, Liina Tedremets, Liisi Šahmatova, Mare Aarne, Marina Teras, Maris Keermann, Tiina Rannala-Lille, Pille Konno)
- 2 onkoloogi** (Marianne Niin, EnnTuulik)
- 3 kirurgi** (Jüri Teras, Peep Laar, Urmas Sildre)

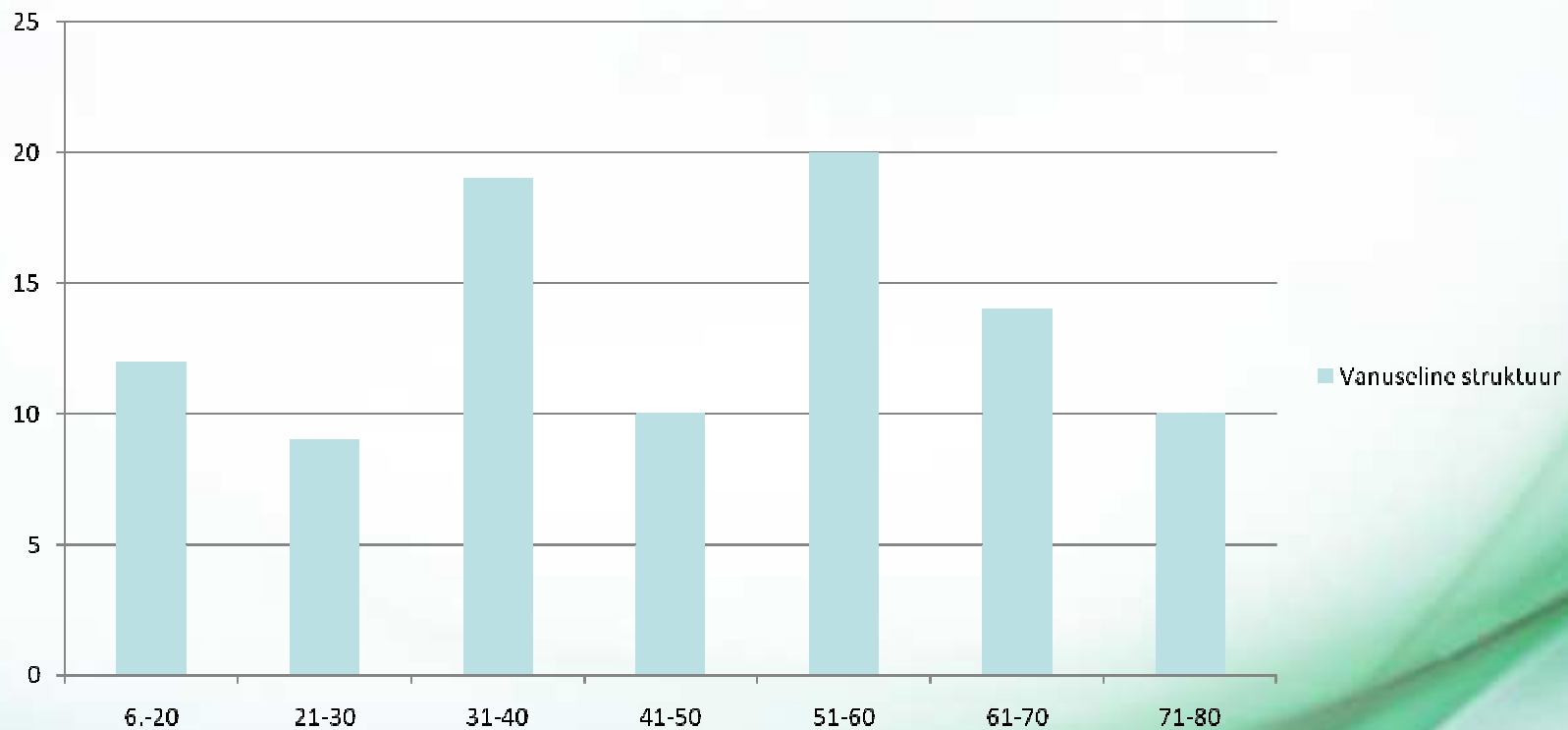
Kokkuvõte:

Kokku käis 402. Neist mehi 94 (**23%**).

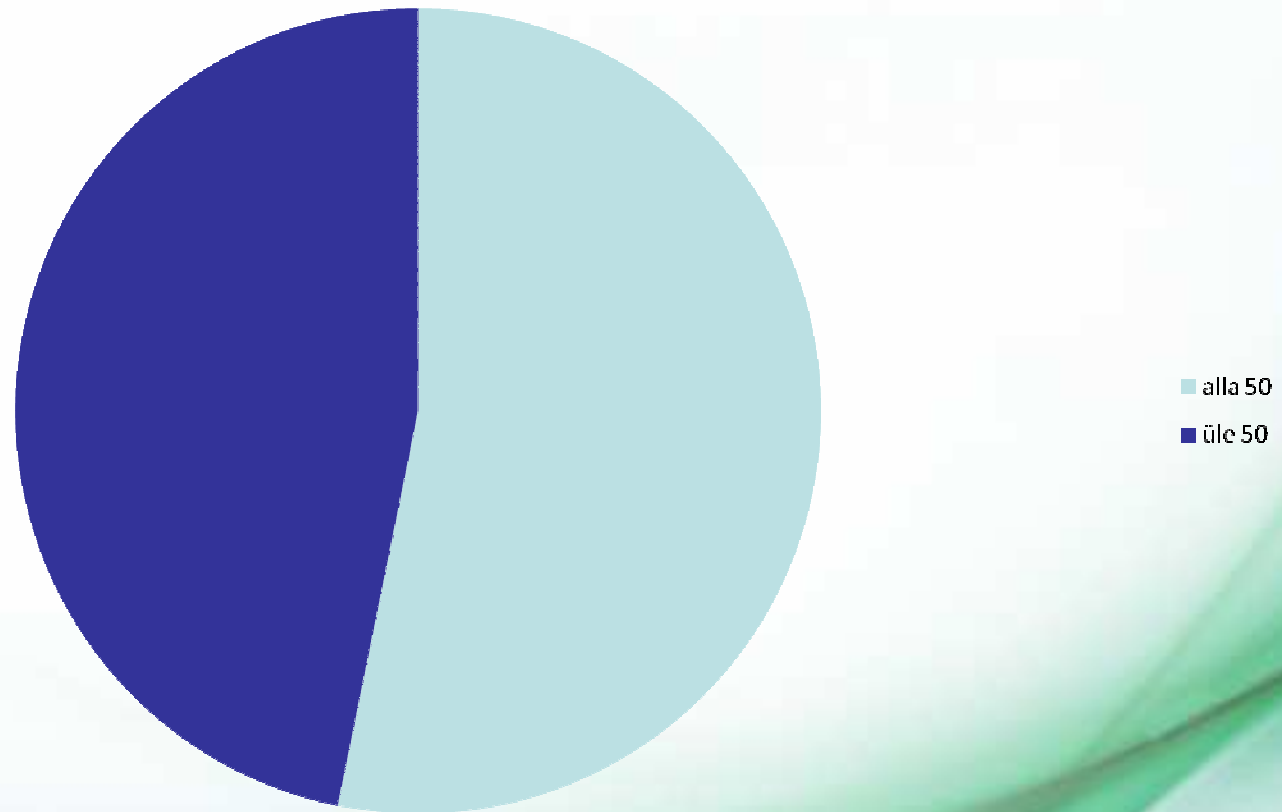

Mehi käis vanuses 6-80.a. Meeste keskmine vanus 48.a.

Vanuseline struktuur

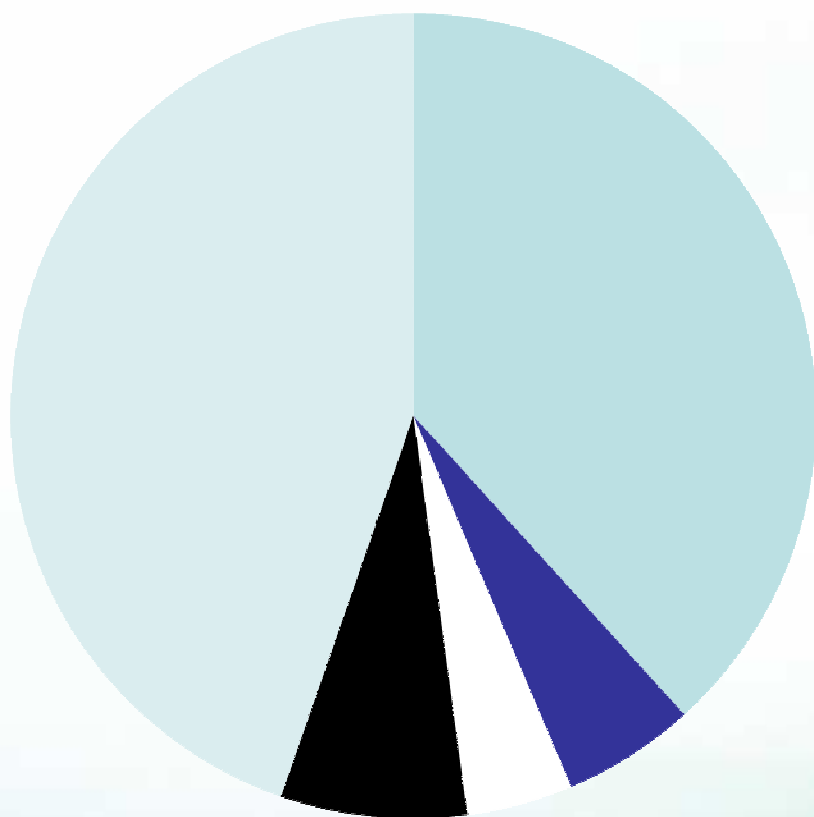
53% meestest olid alla 50a,
47% olid üle 50 a.

65% meestest polnud kunagi varem oma nahka arsti juures kontrollimas käinud!

Miks pöördusid kontrollile?

■ muutunud sünnimärgid

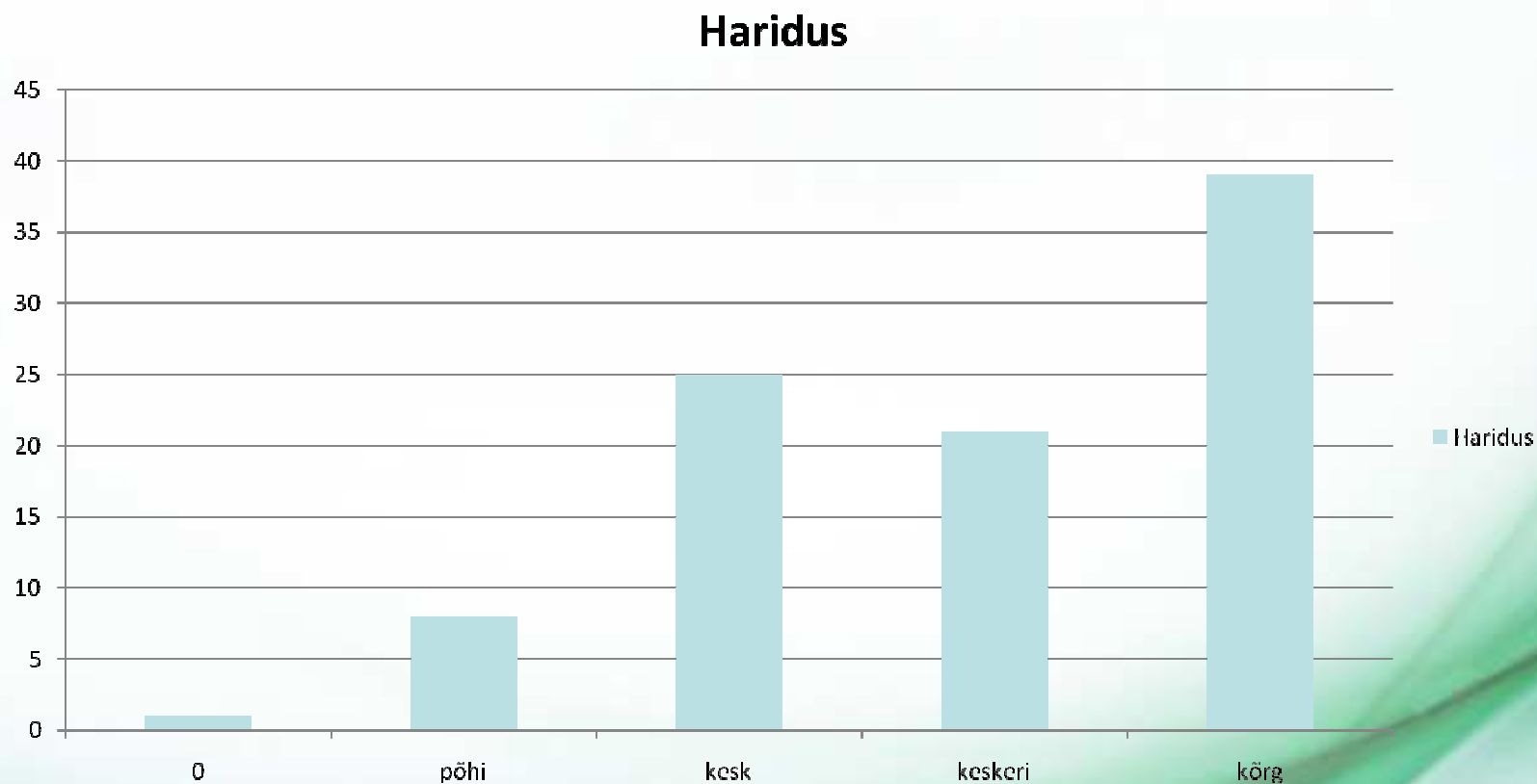
■ nahavähi kahtlus

**varem esinenud
nahavähk**

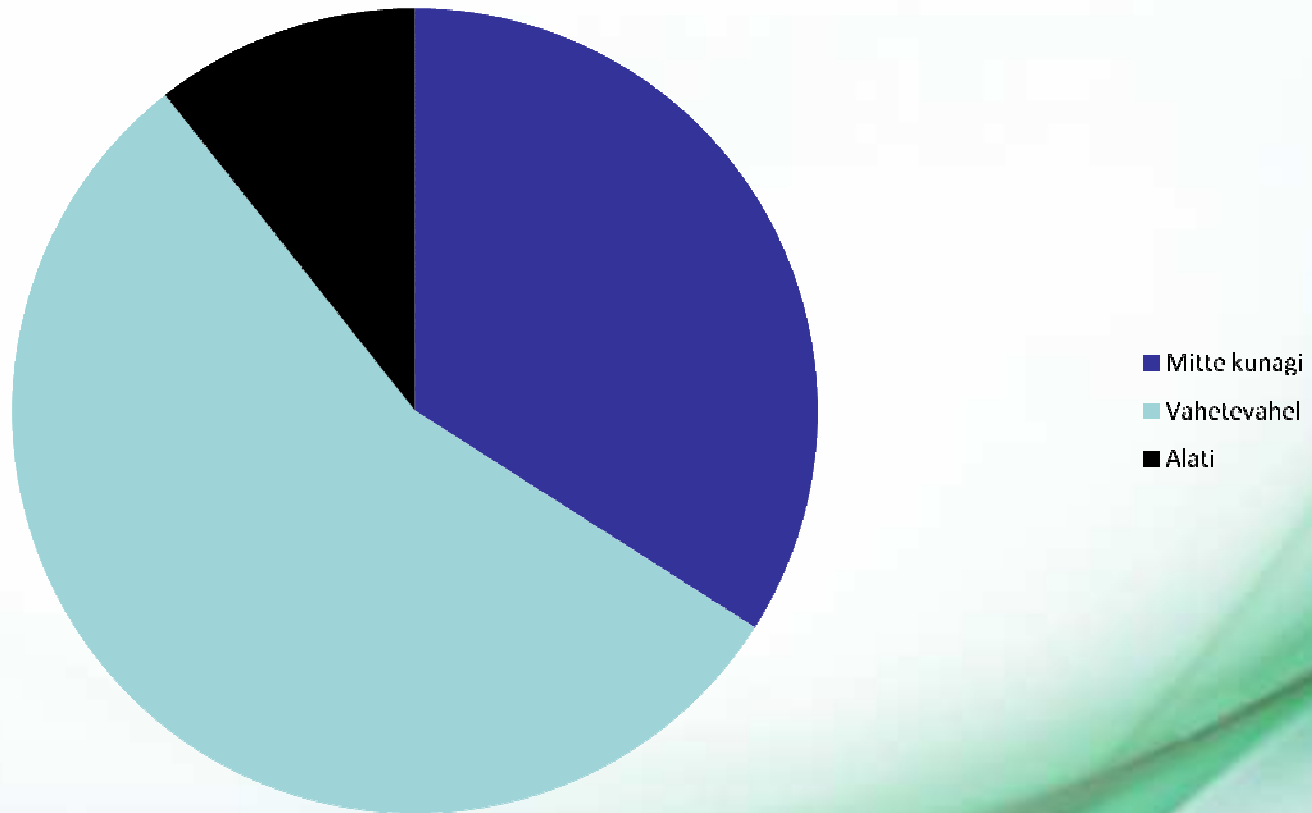
■ perekonnaliikmel või
sõbral on nahavähk

■ lihtsalt soov kontrollida

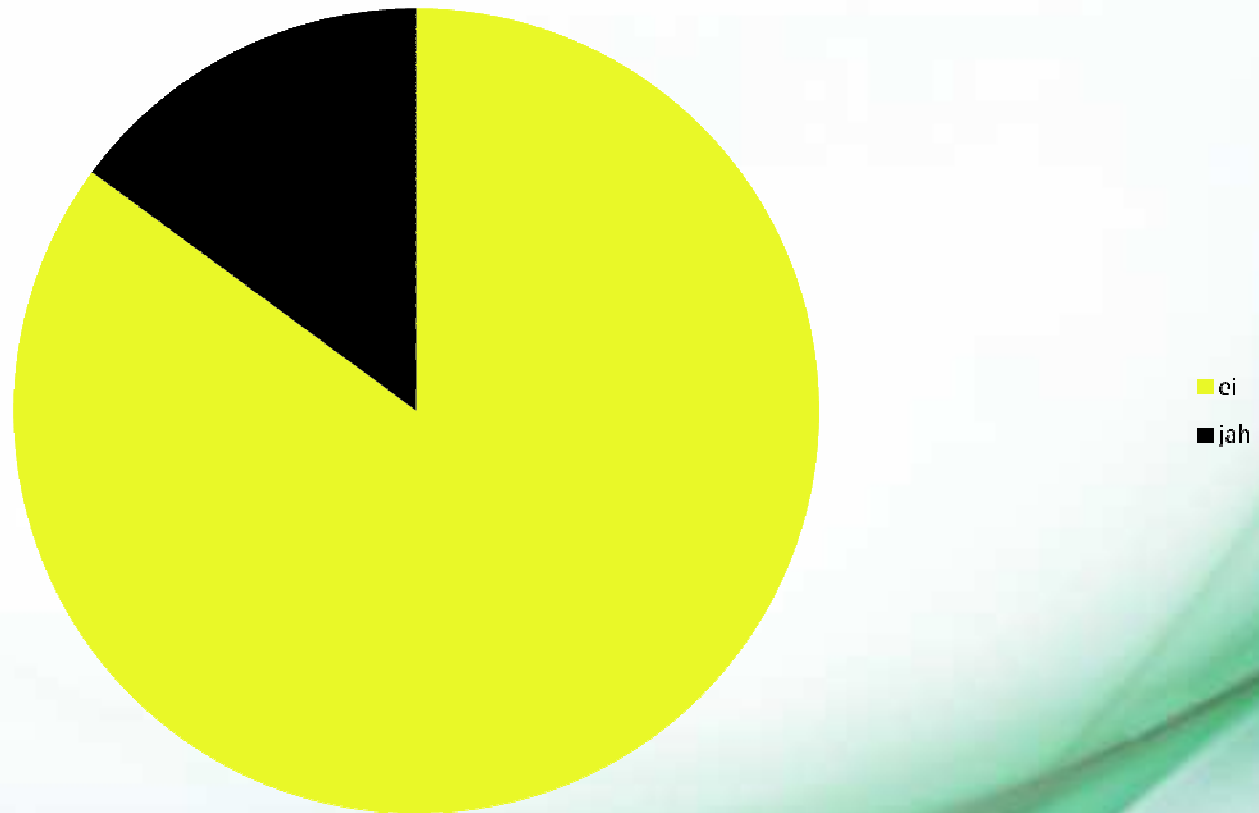
41% meestest olid kõrgharidusega.

Kas kasutate päikesekaitse vahendeid?

Solaariumi külastused (15% külastab solaariumit)

Tulemused:

402 –st

9 histoloogiliselt kinnitunud nahavähki

(2,24%):

- **6 BCC**
- **2 MM**
- **1 MM IS**

Järeldused:

- Nahavähi ennetustegevus on olnud tulemuslik – haigust on teadvustatud.
- Mass-sõeluuring ilmselt vähese efektiivsusega, kuna esineb sihtrühmade vähene hõlmatus, skriiningregistri puudumine.
- Skriinida ka edaspidi riskigruppe.

Müüdid, mis meedia vahendusel levivad.

Vale

- Kirurgiline sekkumine vallandab vähi
- Laseriga tohib sünnimärke eemaldada.
- Katan sünnimärgid kinni ja päevitan ohutult.
- Solaarium enne lõunamaa reisi kaitseb nahka.

Õige

- „Once a melanoma, always a melanoma“ (H.Kittler).
- Laseriga eemaldades destrueeritakse koed, ei saa histoloogiliselt uurida.
- Ohutut päevitust ei ole olemas.
- UVK kumulatiivne doos suureneb veelgi rohkem.

Plaanid:

- Jälgi end ja oma lähedasi –ABCDE
- Eesmärk: avastada melanoom varases staadiumis –kõige kindlam tee tervistumisele
- Digitaalne dermatoskoopia
- MoleMax –düsplastiliste neevuste sündroomi puhul kogu keha kaardistamine
- Teadmiste kogumine, dermatoloogide koolitus – Grazi dermatoskoopia professor Eestisse kutsuda.